

3 Informační systém školy

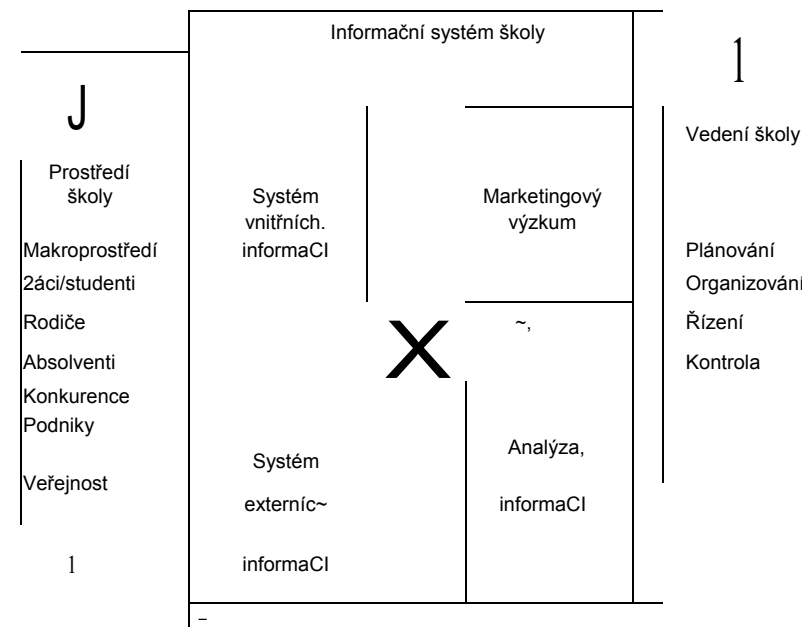
Proces rozhodování není v podstatě nic jiného než proces vyhodnocování a srovnávání informací. Abychom mohli vůbec něco porovnávat a vyhodnocovat, musíme mít k dispozici dostatek relevantních informací. Bez dobrých informací se ředitel školy musí spoléhat více na svou intuici a odhad. Proces rozhodování se tak ale stává více náhodným, což může znamenat v rychle se měnícím prostředí neúspěch. Pokud vedení školy nechce přenechat iniciativu jiným vzdělávacím institucím a chce si udržet nebo posílit svou pozici na trhu vzdělávacích služeb, musí neustále vlivy prostředí školy sledovat a vyhodnocovat. Ať již se jedná o změny v legislativě, v demografickém vývoji, ekonomické oblasti regionu či obce, nebo o změny v klimatu školy, mezilidských vztazích, ve vnímání kvality výuky studenty školy aj.

Chce-li vedení školy potřebné informace získat, musí nalézt způsob průběžného získávání potřebných informací tak, aby při vzniku určitého problému měl management dostatek informací pro svá kvalifikovaná rozhodnutí. Pro řadu škol je pořád ještě typická situace, kdy vedení věnuje hlavní pozornost personálnímu a materiálnímu zajištění výuky, přičemž dalšímu "výrobnímu" faktoru (~ tj. získání informací, věnuje velmi malou pozornost. Informační systém školy představuje snahu vedení školy o systemizaci toků informací nezbytných pro řízení školy za účelem jejich rychlé a efektivní využitelnosti. Můžeme jej definovat jako systém všech procedur vytvořených za účelem shromažďování, analýzy a vyhodnocování informací nezbytných pro kvalitnější plánování, organizování, řízení a kontrolu aktivit školy.

Tato kapitola se zabývá tím, jak škola může poznat a specifikovat problémy, které mají být řešeny a jak by měl být strukturován informační systém školy, který by měl poskytnout nezbytné informace pro analýzu problému a rozhodnutí vedoucí k jeho řešení. Pojmu (marketingového) informačního

systemu školy používáme k popsání aktivit školy souvisejících se shromažďováním, analýzou, uchováním, popřípadě komunikací relevantních informací. Složky marketingového informačního systému jsou znázorněny na obr. 3.1 Informační systém školy.

Obr.3.1 Informační systém školy

Na levé straně je znázorněno prostředí školy, které by vedení školy mělo neustále monitorovat - kromě hlavních trendů ze školního makroprostředí zejména situaci týkající se současných a potenciálních žáků školy, názorů rodičů, uplatnění absolventů, postavení konkurence, reakce veřejnosti, podnikové sféry, obce aj. Získáním potřebných sekundárních a primárních informací a jejich analýzou vytváří vedení školy předpoklady pro lepší plánování, organizování, řízení a kontrolu činnosti školy. Následná rozhodnutí a komunikace směřují do mezoprostředí a částečně i makroprostředí školy. Je samozřejmé, že jiný druh a množství informací potřebuje venkovská malotřídní škola, jiné informace vysoká škola s řadou fakult a dvaceti tisíci studenty. Proto se také informační systém základní školy zásadně liší od systému školy vysoké.

3.1 Systém vnitřních informací

Základní a zároveň jednou z nejdůležitějších částí informačního systému školy je systém vnitřních informací. V průběhu běžného provozu školy dochází v každé z nich ke shromažďování řady informací. Každá škola vede přehledy svých žáků včetně adres, věku, předchozího vzdělání, výsledků případných přijímacích zkoušek, studijních výsledků, kázeňských problémů atd. Vedení základní dokumentace na škole stanovuje i zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Ten v § 28 přesně definuje, jakou předepsanou dokumentaci musí školy vést. Kromě evidence týkající se žáků, personální dokumentace, popřípadě hospodářské a účetní evidence shromažďuje škola informace podchycující proces vzdělávání, např. rozvrh hodin, přehledy zastupování chybějících vyučujících, příčiny absence vyučujících, přehledy o výsledcích přijímacího řízení aj. Využití výpočetní techniky a současné moderní informační technologie nabízejí velké možnosti pro zpracování těchto informací do mnoha statistických přehledů pro potřeby řízení školy. Ředitel školy může například rychle získat k dispozici jeden z podkladů pro stanovení pohyblivé části mzdy, protože výstupy podávají přehled o absenci vyučujících, jejich příčinách, o počtu odpadlých hodin z důvodu nepřítomnosti třídy, přehled o přesčasové práci učitele, jeho úvazku, osobní rozvrh vyučujícího včetně hodin pohotovosti atd.

Většina vnitřních informačních systémů škol byla vytvořena pouze k tomu, aby zachytila a evidovala údaje v souladu s ustanovením zákona nebo vyhlášky, nikoliv proto, aby tyto informace mohly být smysluplně využívány pro řídicí práci. Ředitel škol však potřebují relevantní a snadno dostupné informace k tomu, aby jejich rozhodnutí, které se může týkat jak provozních záležitostí školy, tak i jejího budoucího rozvoje, byla správná. Stává se, že škola často uchovává informace, které mají pro potřeby řízení minimální hodnotu, jindy škola má informace, které však nevyužívá, protože si její vedení neuvědomuje jejich potenciální hodnotu nebo neví, jak je využít, resp. interpretovat. Při vytváření vnitřního informačního systému školy by měly být splněny podmínky dostupnosti, rychlosti, co největší úplnosti a relevance získávaných informací. Přitom je zapotřebí dát do souladu (1) představy ředitele o tom, jaké informace jsou pro jeho rozhodování potřebné s tím, (2) jaké informace skutečně potřebuje a s tím, (3) co je ekonomicky únosné. Proto by si měl každý ředitel školy nejdříve odpovědět na otázky:

- 1) Jaká rozhodnutí musím pravidelně dělat?
- 2) Jaké informace k tomu potřebuji?

- 4) Jaké informace mám k dispozici?
- 5) Jaké informace navíc skutečně potřebuji?
- 6) Které informace potřebuji každodenně, týdně, měsíčně, jednou za rok?
- 7) Který software mi umožní tyto informace dle potřeby získat?
- 8) Které hlavní inovace ve stávajícím informačním systému školy je žádoucí co nejrychleji uskutečnit?

Efektivní a účinný vnitřní informační systém školy poskytuje vedení školy cenné specifické informace, které jsou levné, snadno dostupné a ověřitelné. Jeho další rozvoj například prostřednictvím propojené počítačové sítě zefektivňuje využití systému rozšířením a zrychlením možností komunikace mezi vedením a pedagogickým sborem, žáky a studenty a snadnější dostupností údajů vyučujícími, žáky atd.

3.2 Systém externích informací

Zatímco vnitřní informační systém školy poskytuje vedení školy informace podchycující jevy, které se v minulosti uskutečnily uvnitř školy, systém externích informací poskytuje informace o jevech a trendech, které probíhají ve školním mezu a makroprostředí. Řada těchto informací je běžně školám k dispozici v odborném či denním tisku, odborné literatuře, Věstnicích MŠMT, informacích Krajských úřadů či v jiných publikovaných zdrojích, které obsahují údaje týkající se školské problematiky (výroční zprávy škol, almanachy atd.). Důležité informace může vedení školy získat i v případě dobře fungujících asociací škol, které připravují pro své členy řadu přehledů a informací týkajících se příslušného stupně a zaměření školy.

Jiným zdrojem sekundárních informací je účast pracovníků školy na školeních, seminářích nebo konferencích, ať již domácích či mezinárodních. Mezi důležité zdroje externích sekundárních údajů patří i statistické ročenky nebo přehledy vydávané vládou nebo MŠMT. Podávají potřebné údaje o demografických, ekonomických, sociálních a jiných aspektech života společnosti. Některé konkrétnější údaje týkající se regionů, okresů a měst vydávají krajské či městské úřady, ty rovněž v řadě případů vydávají pravidelně pro potřeby škol informační periodika. Pro školy je již zcela běžné získávání velkého množství informací prostřednictvím sítě Internet.